

Drottningen och myten

Genom tumultet kring den engelska kröningen bryter en ton av reflekterat allvar i artiklar och uttalanden. Vad tjänar det hela till, vilket värde har monarkin, vilken funktion fyller spektaklet kring den unga drottningen? Svaren blir genomgående positiva. Hos många tycks entusiasmen vara äkta och personlig; Churchill är så romantisk och så förtjust i upp-tåg att han kan antas höra till dem vilkas ord motsvarar deras känslor. Den andra ytterligheten representeras av dem som är vänliga, men något nedlåtande. Bevaniternas Tribune önskar drottningen "ett långt och lyckligt liv", prisar hennes "värdighet och charm", förklarar den brittiska monarkin stå utom debatt, men talar också om en "orgie av tarvligt skvalder" i pressen och om att kröningen tycks förvandla England till ett sådant Ruritania som vi alla känner från "Fän-gen på Zenda".

Men den centrala tankegän-gen är varken pojkaktig förtjusning eller sötsurt godtagande. Den är ett slags myt-teori — en teori om att andra behöver myter. Mest magnifik framträder den, såsom tillbörligt är, i Times. De "rationalistiska villfarelserna" i 1800-talets politiska tänkande är i utdöende, förklarar tidningen, och nu för-står man att "monarkin fyller ett behov hos det brittiska folket". Tar man bort detta medel att fylla behovet av kärlek och symboler, så kommer något annat i stället; "och detta andra blir troligen inte hälften så mänskligt". I en utsändning i radio för Europa broderas på samma tema. Patriotismen förstärkes genom samlingen kring en människa som sinnebild för nationen. Även psykoanalysen får hjälpa till. Enligt en av dess ledande män i England, Ernest Jones, är kungen bra som faderssubstitut. Parlamentaris-men har sin styrka i att folket får två fäder: kungen, "den idealiserade och innerligt älska-de fadern" (som genom att vara överksam undgår att irritera), och premiärministern, "den starke, besvärlige, dominerande fadern". En drottning är om

möjligt ännu bättre, särskilt en ung drottning — hennes charm tjuvar både män och kvinnor, och hennes kön "uppväcker hos männen känslor av ridderlig hängivenhet". Samtidigt blir drottningen en "föräldrasymbol" i allmänhet; ungdomen är i det hänseendet intet hinder, efter-som den unga kvinnan helgas genom kröningen.

Det intressanta i dessa reso-nemang är att de skrivande och talande ställer sig utanför — liksom statsmän och mera avan-cerade kyrkofurstar då de be-skriver trons värde för folket. De skulle säkert skämmas över att bli inbegripna i den massa vars tankar de så sakkunnigt skildrar. Inte tror Timesförfat-taren att han skulle göra något styggt (bli kommunist eller fascist) om han inte fick kröna och hylla; inte ser den briljante radiotalaren i monarken en förening av far och föräl-drar och ung kvinna, ej heller torde han anta att drottningens ungdom så att säga bemästras genom ceremonin i går. De tror att andra tror det, och de är belåtna med denna tro, de vill inte störa den, de vill tvärt-om legitimera den från någon "högre" politisk-teoretisk eller psykologisk synpunkt — var-för de vill det får man inte veta.

Detta utesluter inte att de till en viss grad har rätt. Inte så att kungligheter och krö-ningar behövs för att förekom-ma något värre, såsom diktato-rer och likvidationer; denna totalt godtyckliga tanke avvisas enklast genom en hänvisning till USA och Schweiz. Inte heller så att patriotismen behöver en personlig symbol; samma exem-pel kan användas för att av-färda denna föreställning, som lustigt nog framför allt Rousseau gjort internationellt gångbar. Men väl så att en massa folk — "de som har så litet upp-fostran att de har behov av symboler", skrev Bagehot för snart hundra år sedan — har

glädje och uppbyggelse av att i en människa se helheten eller sig själva glorifierade. Och självfallet är ötaliga människor roade av marscher, parader, musik och allt annat som hör monarki och kröningar till, främst naturligtvis människor som är tråkiga och har trä-kigt. Det vore elakt att inte känna med en smula inför den storm av munterhet och entu-siasm som går över England.

Ett särskilt motiv anförs stän-digt i England för kungadömet och åtföljande festligheter. Där-med stärkes, säger man, sam-manhållningen inom imperiet, eller, som det numera heter, samvådet. Det är svårt att be-döma och på ett rimligt sätt ut-trycka vad den tanken har för värde. Det är i engelsk debatt en nära nog ofrånkomlig kon-vention att överdrivet framhä-va samvålets fasthet; om det gäller, framför allt vid ett krig, är det inte mer än på sin höjd Kanada, Australien och Nya Zeeland som England kan lita på. När det gäller dessa av hu-vudsakligen britter bebodda länder är det emellertid antag-ligt att monarkens person är av betydelse, eftersom varje annan samlingspunkt saknas. Att man sjunger "God save the Queen" i Toronto, Melbourne och Wellington och regelbundet mottar besök av kungliga kan bidra till känslan av samhörig-het med britterna i hemlandet.

I själva verket är alla dessa försvar för monarkin obehöv-liga. Kungadömet är populärt, och det skulle — oberoende av att det på grund av opinionen är uteslutet — vara ytterst be-svärligt att ersätta det med en annan statsform. England har sedan mer än ett århundrade haft monarker som, i regel på någorlunda anständiga grunder, vunnit aktning och sympati. Parlamentarismen är så grund-murad att en självständig kung-lig aktion ter sig otänkbar; "det är svårt att föreställa sig att det skulle hända här", skriver Manchester Guardian. Monar-ken har inte ens under detta århundrade helt saknat allt in-flytande — det framgår senast av Harold Nicolson's bok om Georg V — men han har endast varit sina rådgivares rådgivare. Drottning Elisabet kan reda sig utan myter.

Professor Ljungmans promotionstal

3/6
i fredags med dess utfall mot "dunkla krafter" som "med utgångspunkt från verkliga eller förmenta missförhållanden i enskilda fall söker kasta en mörk skugga över hela den svenska rättsvärden" tolkas av Svenska Dagbladet. Enligt den-na tidning har inte Dagens Nyheter, ej heller Vilhelm Mo-berg åsyftats, utan det har gått att reagera mot "den prop-aganda mot rättsordningen som under en följd av år be-drivits av vissa tidningar". Professor Ljungman förklarar vid förfrågan att denna Svens-ka Dagbladets tolkning är den riktiga. Varken Svenska Dag-bladet eller professor Ljung-man säger rent ut vad som menas, men rimligen får det antas att man åsyftar den av ingenjör Torsten Kreuger in-spirerade kampanjen. Vad man fortfarande kan anmärka mot professor Ljungman är att han inte velat eller kunnat uttryc-ka sig tydligt; för de flesta måste hans uttalanden, fälda vid nuvarande tidpunkt, ha uppfattats som ett angrepp mot dem som kritiserat vissa myndigheter och personer i samband med de nu aktuella rätts-affärerna.